

Majör Liglerde Büyük Maçların Stratejik Önemi: Avrupa Futbol Liglerinde Puan ve Sıralama Dinamikleri Üzerine Bir Analiz

The Strategic Importance of Big Matches in Major Leagues: an Analysis of Points and Ranking Dynamics in European Football Leagues

**Furkan Can ŞAHİN¹, Faruk ALBAY², Refik ÇABUK³,
Yıldırım KAYACAN⁴, İzzet İSLAMOĞLU⁵**

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun
• furkancansahin00@gmail.com • ORCID > 0009-0006-5863-9917

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun
• faruk.albay@omu.edu.tr • ORCID > 0000-0001-9994-7058

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun
• refik.cabuk@omu.edu.tr • ORCID > 0000-0002-3682-3135

⁴Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun
• yildirim.kayacan@omu.edu.tr • ORCID > 0000-0003-2784-2980

⁵Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun
• izzet.islamoglu@omu.edu.tr • ORCID > 0000-0003-3995-0567

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 3 Aralık/December 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 26 Şubat/February 2026

Yıl/Year: 2026 | **Cilt – Volume:** 17 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 165-179

Atıf/Cite as: Şahin, F. C., Albay, F., Çabuk, R., Kayacan, Y., İslamoğlu, İ. "Majör Liglerde Büyük Maçların Stratejik Önemi: Avrupa Futbol Liglerinde Puan ve Sıralama Dinamikleri Üzerine Bir Analiz" Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 17(1), Mart 2026: 165-179.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: İzzet İSLAMOĞLU

MAJÖR LİGLERDE BÜYÜK MAÇLARIN STRATEJİK ÖNEMİ: AVRUPA FUTBOL LİGLERİNDE PUAN VE SIRALAMA DİNAMİKLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

ÖZ

Bu çalışmada, Avrupa'nın dört büyük futbol ligi olan Premier Lig, LaLiga, Serie A ve Bundesliga'da 2020–2025 sezonları arasında ligi ilk dört sırada tamamlayan takımların «büyük maç» performanslarının sezon sonu sıralamasındaki belirleyici rolü incelenmiştir. Araştırma kapsamında 5 sezon boyunca toplam 80 takımın verisi ele alınmış; bu takımların kendi aralarında oynadıkları müsabakalardan elde ettikleri «Mini Lig Puanı» ile genel lig puanları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Ayrıca toplam şut sayısı ve rakip ceza sahasında topla buluşma (RCST) gibi performans göstergeleri analiz edilmiştir. Pearson korelasyon analizleri, incelenen değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetinin liglere göre değiştiğini göstermiştir. Serie A'da Mini Lig puanı ile genel lig puanı arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki ($r=0,65$; $p=.001$), LaLiga'da ($r=0,60$; $p=.005$) ve Bundesliga'da ($r=0,50$; $p=.024$) benzer şekilde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna karşın Premier Lig'de bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=.497$). Post-hoc analizleri ise takımların performans metriklerinde istatistiksel olarak anlamlı ($p<.05$) farklılaşmalar kurduğunu ortaya koymuştur. Bayern Münih'in 2021–2022 sezonunda hem toplam şut hem de RCST değişkenlerinde zirvedeki üç rakibine karşı anlamlı üstünlük sağladığı saptanmıştır. LaLiga'da Barcelona'nın Sevilla'ya karşı toplam şutta anlamlı fark yarattığı; Premier Lig'de ise Liverpool ve Manchester City'nin sadece belirli sezonlarda ve spesifik metriklerde rakiplerinden istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Sonuç olarak bulgular; Serie A, LaLiga ve Bundesliga'da büyük maç performansının sezon sıralamasını güçlü biçimde belirlediğini göstermektedir. Premier Lig'de mini lig performansının genel puanla ilişkisiz çıkması ise bu ligdeki elitler arası rekabetin daha dengeli olduğu ihtimalini düşündürmektedir. Bu durum, Premier Lig'de şampiyonluğun doğrudan rakipleri yenmekten ziyade, lig geneline karşı gösterilen istikrara dayandığı şeklinde değerlendirilmektedir. Elde edilen bu yapısal farklılıkların temel nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi adına, gelecek araştırmalarda liglerin finansal gelir dağılımı modellerinin sahadaki rekabetçi dengeye etkisinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Mini Lig, Maç Analizi.

THE STRATEGIC IMPORTANCE OF BIG MATCHES IN MAJOR LEAGUES; AN ANALYSIS OF POINTS AND RANKING DYNAMICS IN EUROPEAN FOOTBALL LEAGUES

ABSTRACT

This study aims to examine the determinative role of “big match” performances on end-of-season rankings for teams finishing in the top four of Europe’s four major football leagues the Premier League, LaLiga, Serie A, and Bundesliga between the 2020–2025 seasons. Within the scope of the research, the relationship between the “Mini League Points” obtained from matches played among the top four teams and their overall league points was evaluated across 80 teams from four different leagues over five seasons. Additionally, key performance indicators such as total shots, touches in the opponent’s penalty area, and points gained were analyzed. The Pearson correlation analyses revealed varying levels of relationship reflecting the internal dynamics of the leagues. A significant and positive relationship was detected between Mini League points and overall league points in Serie A ($r=0.65$; $p=.001$), LaLiga ($r=0.60$; $p=.005$), and the Bundesliga ($r=0.50$; $p=.024$). In contrast, no statistically significant relationship was found between these variables in the Premier League ($p=.497$). This suggests that the competitive structure of the Premier League exhibits a more balanced distribution compared to the other leagues. ANOVA and post-hoc analyses revealed statistically significant performance differences, particularly in the Bundesliga. It was observed that Bayern Munich displayed significantly higher performance compared to its rivals in both total shots and touches in the opponent’s penalty area during the 2021–2022 season. In LaLiga, it was determined that Barcelona created a significant difference against Sevilla in total shots, while in the Premier League, Liverpool and Manchester City exhibited statistically significant differences in specific parameters. The findings indicate that while big match performance is a determining factor for season rankings in Serie A, LaLiga, and the Bundesliga, success in the Premier League relies more on consistency against the league as a whole. Future research is recommended to examine the effects of the leagues’ financial structures and squad depths on competitive balance.

Keywords: Football, Mini League, Football Analysis.

GİRİŞ

Avrupa futbolu, küresel ölçekte milyonlarca insanı peşinden sürükleyen bir spor dalı olmanın ötesine geçerek, devasa bir endüstri ve kültürel bir fenomene dönüşmüştür. Bu endüstrinin zirvesinde yer alan Premier Lig (İngiltere), LaLiga (İspanya), Serie A (İtalya) ve Bundesliga (Almanya) gibi elit organizasyonlar, dünyanın en yetenekli futbolcularını ve teknik direktörlerini bir araya getirerek üst düzey bir rekabet ortamı sunmaktadır. Sezon boyunca takımlar; lig şampiyonluğu, UEFA Şampiyonlar Ligi'ne katılım ve kümede kalma gibi hedefler doğrultusunda mücadele etmektedir. Ancak bu hedeflere ulaşmak, sadece bireysel maçlarda kazanılan üç puanlarla değil, aynı zamanda doğrudan rakiplerle oynanan ve puan tablosunda belirleyici etkiler yaratan kritik dönemeçlerle şekillenmektedir (Plumley ve ark., 2018; Ramchandani ve ark., 2018).

Şampiyonluk yarışında başarı, geleneksel olarak sezon geneline yayılan istikrarla ve özellikle alt sıralardaki takımlara karşı yaşanabilecek sürpriz puan kayıplarının minimize edilmesiyle ilişkilendirilmektedir (Lago-Peñas ve ark., 2016). Ancak modern futbolun dinamikleri, bu rekabetin arka planındaki ekonomik güç dengesizliklerini giderek daha görünür kılmıştır. 21. yüzyılda yayın hakları, ticari gelirler ve UEFA ödül dağılım mekanizmaları, Avrupa futbolunda ciddi bir finansal kutuplaşmaya yol açmış; bu durum rekabetçi dengeyi tehdit eden bir unsur haline gelmiştir (Deloitte, 2024). Günümüzde şampiyonluk ve Avrupa kupalarına katılım mücadelesi, büyük ölçüde gelirleri yüksek olan sınırlı sayıdaki kulüp arasında geçmektedir (Gerrard ve Kringstad, 2022).

Spor ekonomisi literatürü incelendiğinde, kulüplerin maaş bütçeleri ile lig sıralamaları arasında güçlü ve pozitif bir ilişki olduğu, güncel çalışmalarla da desteklenmektedir (Szymanski, 2017; Rohde ve Breuer, 2017). Bu durum, sahadaki sportif başarının artan oranda finansal güçle belirlendiğini ve rekabetin ekonomik uçurumlar nedeniyle dar bir elit grup ("Big Six" veya "Top 4" gibi) arasında sıkıştığını göstermektedir. Sonuç olarak Avrupa futbolu, bir yandan yüksek kaliteli bir seyir zevki sunarken, diğer yandan adil ve öngörülemez bir lig yapısının sürdürülebilirliği konusunda ciddi tartışmaların odağında yer almaktadır (Franck, 2014; UEFA, 2023).

Modern futbolun ekonomik ve sportif dinamikleri, son yirmi yılda köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Özellikle UEFA Şampiyonlar Ligi'nin sunduğu gelirler ve uluslararası yatırımlar, büyük liglerin zirvesinde bir "elitler katmanı" oluşmasına zemin hazırlamıştır (Kuper ve Szymanski, 2018). Finansal gücün sportif başarıyı, sportif başarının da finansal gücü beslediği bu döngü sonucunda; son on yılda genellikle aynı takımların zirve mücadelesi verdiği, ligin geri kalanından ayrılmış bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu durum, lig şampiyonluğu mücadelesini 38 haftalık

bir maratondan ziyade, zirvedeki elit takımların kendi aralarında oynadığı bir dizi kritik maça indirgeme eğilimini beraberinde getirmiştir.

Bu bağlamda, ligin ilk dört sırasında yer alan takımların kendi aralarında oynadıkları müsabakalar, “kapalı bir rekabet döngüsü” olarak ele alınabilir. Bu döngüdeki her bir maç çift yönlü bir etkiye sahiptir. Galip gelen takım hanesine üç puan yazdırırken, doğrudan rakibinin puan almasını da engellemiş olur. Futbol kamuoyunda ve medyada, bir takımın şampiyonluk şansının, zirvedeki doğrudan rakiplerine karşı sergilediği performansa bağlı olduğu yönünde yaygın bir kabul mevcuttur (Anderson ve Sally, 2013).

Söz konusu varsayım yaygın kabul görse de, bu durumun ampirik verilerle ne ölçüde desteklendiği ve liglerin özgün dinamiklerine göre nasıl farklılaştığı üzerine yapılan sistematik çalışmalar sınırlıdır. Mevcut literatür, liglerdeki makro rekabet dengesini incelerken (Plumley ve ark., 2019), elit takımların kendi aralarındaki mikro rekabetin nihai sıralamaya olan spesifik etkisine nadiren odaklanmaktadır. Dolayısıyla, “büyük maçları kazanmanın” şampiyonluk için ne kadar zorunlu olduğu sorusu, büyük ölçüde anekdotal kanıtlara dayalı kalmaktadır. Bu durum, konu özelinde nicel bir analiz yapılması gerekliliğini ortaya koyan önemli bir araştırma boşluğu yaratmaktadır.

Bu araştırmamızın temel amacı, Avrupa’nın dört büyük futbol liginde (Premier Lig, LaLiga, Serie A ve Bundesliga) 2020-2025 yılları arasındaki beş sezonluk dönemde, ligi ilk 4 sırada bitiren takımların puan, şut ve rakip ceza sahasında topla buluşma gibi performans parametrelerini incelemektir. Çalışma iki temel soruya odaklanmaktadır:

1. Zirve Rekabetinin Karakteri: Her ligin zirve yarışının taktiksel karakterini belirlemek için; ilk 4 takımın kendi aralarında oynadıkları maçlarda toplam şut, rakip ceza sahasında topla buluşma ve puan ortalamaları açısından birbirlerinden istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.
2. Şampiyonluğun Anahtarı: Lig şampiyonluğu için “büyük maç” performansının (ilk 4 takıma karşı alınan puanlar) mı yoksa ligin geri kalanına karşı sergilenen performansın mı belirleyici olduğu; bu çalışmada “Mini Lig Puanı” olarak kavramsallaştırılan veri seti ile sezon sonundaki “Genel Lig Puanı” karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Bu çerçevede elde edilecek sonuçların, dört büyük ligin zirve yarışındaki benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya koyarak, rekabetçi denge ve performans analizi tartışmalarına katkı sunması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, Avrupa'nın beş büyük futbol liginden dördünde (Premier Lig, La Liga, Bundesliga, Serie A) sezonu ilk dört sırada tamamlayan takımların, kendi aralarında oynadıkları müsabakalardaki performanslarını ve bu performansın genel lig sıralamasıyla olan ilişkisini incelemeyi amaçlayan nicel bir araştırmadır. Araştırmada, değişkenler arasındaki birlikteliği belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli; gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla ise karşılaştırmalı analiz modeli kullanılmıştır (Karasar, 2020). Veriler, tamamlanmış geçmiş sezonlara (2020-2025) ait resmi maç istatistiklerine dayandığı için çalışma aynı zamanda retrospektif (geriye dönük) bir nitelik taşımaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği'ne (UEFA) bağlı üst düzey profesyonel futbol ligleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise "amaçlı örnekleme" yöntemiyle belirlenmiş olup; 2020-2021, 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 ve 2024-2025 futbol sezonlarını kapsayan beş yıllık periyotta İngiltere Premier Ligi, İspanya LaLiga, Almanya Bundesliga ve İtalya Serie A'yı ilk dört sırada tamamlayan takımlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda örneklem grubu, her ligden sezon başına 4 takım olmak üzere toplamda 80 takım performans verisini (4 Lig x 5 Sezon x 4 Takım) içermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın örneklemini, 2020-2025 yılları arasında, beş sezonu ilk dört sırada tamamlayan Premier League, La Liga, Bundesliga ve Serie A takımlarından oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler, Opta tarafından sağlanan ve Maçkolik gibi kamuya açık veri arşivleme platformları tarafından derlenen resmi maç istatistiklerinden toplanmıştır.

Genel lig sıralamasında, ilk 4 sırada yer alan takımların kendi aralarında oynadıkları müsabakalara ait; toplam şut, rakip ceza sahasında topla buluşma, kendi aralarında topladıkları puan temel performans metrikleri ve lig sonunda oluşan genel puan tablosu verileri baz alınmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin istatistiksel analizi, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada takımların "Maç Bazlı Performans Verisi" setinden elde ettikleri puanları toplanarak, her takımın

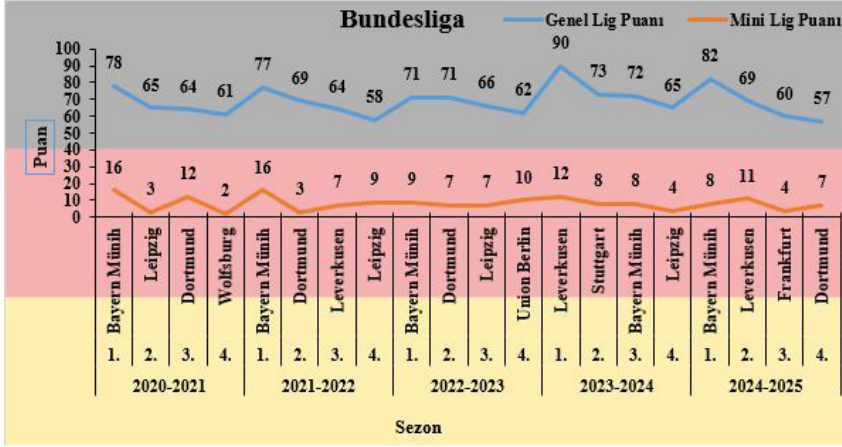
“Mini Lig Puanı” hesaplanmıştır. Ardından bu “Mini Lig Puan verisi” ve “Sezon Sonu Toplam Puan Verisi” zirve grubu performansını karşılaştıran nihai tablolar oluşturulmuştur. Araştırmanın temel hipotezlerini (ligin ilk 4 sırasındaki takımların performans metrikleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını) test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) parametreler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz modelinde “bağımsız değişkeni” genel lig sıralamasındaki ilk 4 takım, “bağımlı değişkeni” ise 3 adet performans metriği (toplam şut, rakip ceza sahasında topla buluşma, puan) temsil etmiştir. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

2020–2025 sezonları arasında ligi ilk dört sırada tamamlayan takımların genel lig puanları ile “Mini Lig” puanları arasındaki ilişki liglere göre farklılık göstermiştir. Tablo 1’de sunulan Pearson korelasyon analizine göre Serie A’da genel puan ile mini lig puanı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,6516$; $p = .001$). Benzer şekilde LaLiga’da ilişki anlamlıdır ($r = 0,6013$; $p = .005$). Bundesliga’da ilişki orta düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlıdır ($r = 0,5018$; $p = .024$). Premier Lig’de ise iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($r = 0,1610$; $p = .497$). Bu bulgular grafiksel olarak Grafik 1–4 arasında görülmektedir; özellikle Serie A ve Bundesliga’da mini lig puan dağılımının genel sıralamayla paralellik gösterdiği, Premier Lig’de ise sezonlar boyunca puan dağılımının dengeli seyrettiği gözlenmektedir. Takımların “Mini Lig” karşılaşmalarındaki oyun performans metriklerine ilişkin varyans analizleri Tablo 2’de sunulmuştur. Bundesliga’da 2021–2022 sezonunda Bayern Münih’in toplam şut (TŞ) değerleri Leipzig ($p = .001$), Dortmund ($p = .002$) ve Leverkusen’e ($p = .001$) kıyasla istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Aynı sezonda rakip ceza sahasında topla buluşma (RCSTB) metriğinde Bayern Münih’in Dortmund ($p = .030$) ve Leverkusen’e ($p = .003$) karşı anlamlı üstünlüğü tespit edilmiştir. 2022–2023 sezonunda Bayern Münih’in Union Berlin’e karşı toplam şutta anlamlı üstünlüğü bulunmuştur ($p = .049$). Ayrıca Dortmund’un RCSTB metriğinde Union Berlin’e karşı anlamlı üstünlüğü belirlenmiştir ($p = .005$). LaLiga’da yalnızca 2021–2022 sezonunda Barcelona’nın toplam şut değerleri Sevilla’ya göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p = .019$). Premier Lig’de 2020–2021 sezonunda Liverpool’un RCSTB metriğinde Manchester United ($p = .021$) ve Chelsea’ye ($p = .015$) karşı anlamlı üstünlüğü belirlenmiştir. 2021–2022 sezonunda Manchester City’nin Tottenham’a karşı RCSTB değerlerinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p = .010$).

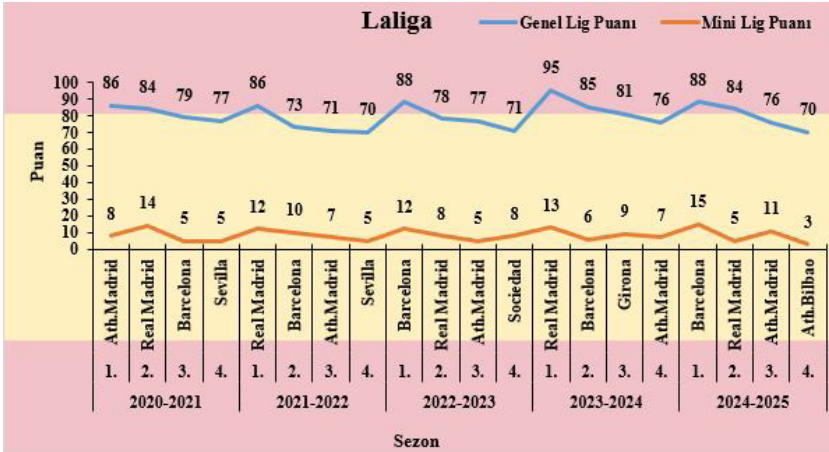
Sezonlara ilişkin grafiksel dağılımlar incelendiğinde, Grafik 1 Bundesliga’da bazı sezonlarda yüksek puan farklarını, bazı sezonlarda ise mini ligde puanların birbirine yaklaştığını göstermektedir. Grafik 2 LaLiga’da sezonlara göre belirlenen mini lig puan ayrılmalarını göstermektedir. Grafik 3 Premier Lig’de mini lig puanlarının beş sezon boyunca birbirine yakın dağıldığını ortaya koymaktadır.

Grafik 4 Serie A'da 2022–2023 sezonunda mini lig puanlarının tamamen eşitlendiğini, 2023–2024 sezonunda ise Inter ile Milan arasında geniş bir puan farkı oluştuğunu göstermektedir.

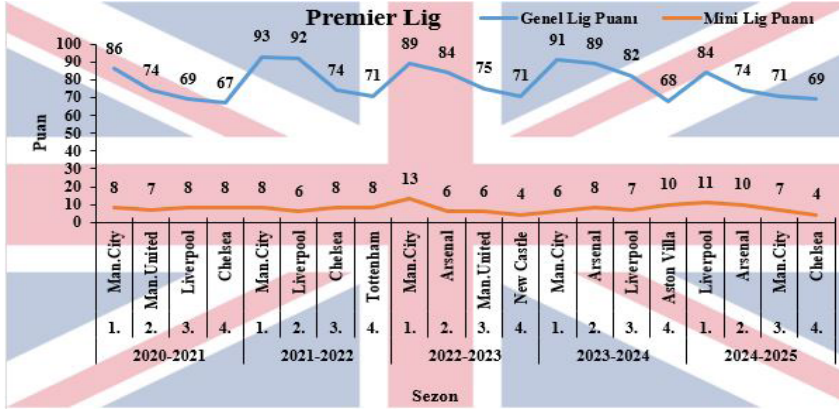
Grafik 1. Bundesliga genel ve mini lig puan durumları (2020-2025)

Grafik 1. 2020-2021 sezonunda, Bayern Münih ile Wolfsburg arasında “Mini Lig” de belirgin bir puan farkı; 2022-2023 sezonunda “Mini Lig” puan dağılımının birbirine çok yakın olduğu gözlenmektedir. 2022-2023 sezonunda ligi 4. bitiren Union Berlin ve 2024-2025 sezonunda ligi 2. bitiren Leverkusen, o sezonların şampiyonundan (Bayern Münih) “Mini Lig” de daha fazla puan toplamıştır.

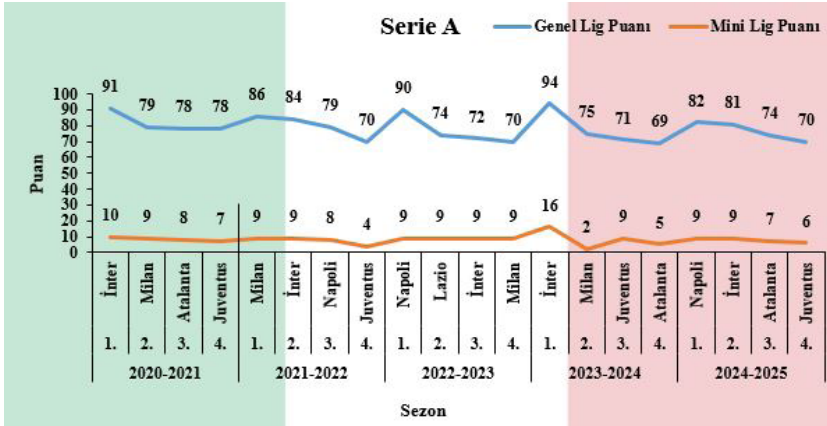
Grafik 2. LaLiga genel ve mini lig puan durumları (2020-2025)

Grafik 2. 2021-2022 sezonunda Real Madrid “Mini Lig” de en çok puan toplarken (14 puan), genel ligi ise 2. sırada tamamlamıştır. 2024-25 sezonunda Barcelona (15 puan) ile Ath. Bilbao (3 puan) arasında belirgin bir puan farkı gözlemlendi.

Grafik 3. Premier Lig genel ve mini lig puan durumları (2020-2025)

Grafik 3. incelenen 5 sezonda, Premier lig de ilk 4 sırada yer alan takımın kendi aralarındaki maçlardan topladıkları puanlar birbirine yakındır. Sadece 2022-2023 sezonunda Man. City takımının diğer 3 takıma göre topladığı puan farkı dikkat çekmektedir.

Grafik 4. Serie A genel ve mini lig puan durumları (2020-2025)

Grafik 4'e bakıldığında 2022-2023 sezonu sonunda ilk 4 sıradaki takımların tamamı kendi aralarındaki "Mini Lig" maçlarından tam olarak 9'ar puan toplamıştır. 2023-2024 sezonunda Inter (16 puan) ile Milan (2 puan) arasında büyük puan farkı oluşmuştur. Özellikle Milan'ın "Mini Lig" de topladığı 2 puan ile Serie A'yı 2. sırada bitirmesi göze çarpmaktadır.

Tablo 1. Liglere göre takımlarının genel ve mini lig puanları arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları (2020-2025 Futbol Sezonları Arası)

Lig	n	r	p
Serie A	20	0,6516	*001
LaLiga	20	0,6013	*005
Bundesliga	20	0,5018	*024
Premier Lig	20	0,1610	*497

*(p<,05)

Tablo 1, liglerde yer alan takımların sezon sonu "genel" ve "mini lig" puanlarının Pearson korelasyon (r) katsayılarını göstermektedir. Serie A, LaLiga ve Bundesliga' da yer alan takımların "mini lig" performansı ile genel lig sıralaması arasında istatistiksel olarak anlamlı (p<,05) ve pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Buna karşın, Premier Lig'de bu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p<0,05).

Tablo 2. Toplam şut (TŞ) ve rakip ceza sahasında topla buluşma (RCSTB) oranlarının Post-Hoc test sonuçları

Lig	Sezonlar	Parametre	Müşabaka	Ort.	p
Bundesliga	2021-2022	TŞ	Bayern Münih Leipzig	19,67 10,50	*001
		TŞ	Bayern Münih Dortmund	19,67 11,33	*002
		TŞ	Bayern Münih Leverkusen	19,67 9,83	*001
		RCSTB	Bayern Münih Dortmund	36,33 23,17	*030
		RCSTB	Bayern Münih Leverkusen	36,33 18,67	*003
		TŞ	Bayern Münih Union Berlin	14,67 7,67	*049
	2022-2023	RCSTB	Dortmund Union Berlin	23,17 14,50	*005
LaLiga	2021-2022	TŞ	Barcelona Sevilla	15,00 7,50	*019
Premier Lig	2020-2021	RCSTB	Liverpool Man.United	30,83 16,33	*021
		RCSTB	Liverpool Chelsea	30,83 15,67	*015
	2021-2022	RCSTB	Man.City Tottenham	37,67 14,17	*010

*(p<,05)

Tablo 2’de üç farklı ligdeki takımların “mini lig” karşılaşmalarında; “toplam şut” ve “rakip ceza sahasında topla buluşma” metriklerinde, takımlar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara yer verilmiştir. Bu genel farkların hangi spesifik takımlar arasında meydana geldiğini belirlemek amacıyla yapılan Post-Hoc analizinin sonuçları tabloda verilmektedir.

Analizdeki en çarpıcı bulgu, 2021-2022 sezonu “Bundesliga” zirve grubunda gözlenmiştir. Bayern Münih, “TŞ” metriğinde zirvedeki diğer üç rakibinin tamamından (Leipzig, Dortmund ve Leverkusen) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha üstün bulunmuştur (p<,05). Ayrıca Bayern Münih, “RCSTB” metriğinde de Dortmund ve Leverkusen takımlarından anlamlı düzeyde daha iyi bir performans sergilediği görülmektedir. Bayern Münih, “TŞ” metriğinde Union Berlin takımın-

dan anlamlı düzeyde farklılaşmıştır ($p<,05$). “RCST” metriğinde ise Dortmund ile Union Berlin arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<,05$).

2021-2022 sezonunda LaLiga’ da, Barcelona, “TŞ” metriğinde Sevilla’dan anlamlı düzeyde daha iyi bir performans göstermiştir ($p<,05$).

Premier Ligde ise “TŞ”, “RCSTB” metriğinde 2020-2021 sezonunda Liverpool takımının hem Man.United hem de Chelsea takımlarından anlamlı düzeyde farklılaştığı; 2021-2022 sezonunda ise Man.City ile Tottenham arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$).

TARTIŞMA

Futbol literatüründe ve kamuoyunda, şampiyonlukların “büyük maçlarda” (doğrudan rakiplere karşı oynanan müsabakalarda) kazanıldığına dair yaygın bir görüş hakimdir. Bu görüş, zirve adaylarının kendi aralarında oynadıkları maçların “altı puanlık” bir etki yarattığı; yani kazananın üç puan alırken rakibini de puansız bıraktığı gerçeğine dayanır. Bu çalışmanın temel amacı, söz konusu yaygın görüşün doğruluğunu ampirik verilerle test etmektir. Elde edilen bulgular, bu durumun evrensel bir doğru olmadığını, aksine liglerin kendine özgü rekabetçi yapılarına göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Çalışma, Serie A (İtalya) takımları arasındaki taktiksel homojenliği istatistiksel verilerle desteklemiştir. Bu ligde “Toplam Şut” ve “Rakip Ceza Sahasında Topla Buluşma” metriklerinde, ligin ilk dört sırada tamamlayan takımlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu durum, ligin zirvesindeki takımların oyun karakterlerinin birbirine yakın seyretmesiyle ve Wilson (2010)’un belirttiği taktiksel katılıkla ilişkilendirilebilir. Ayrıca bu bulgu, Serie A oyuncularının diğer liglere kıyasla maç başına daha düşük pas ve topla buluşma sayılarına sahip olduğunu belirten çalışmalarla da örtüşmektedir.

Son 5 sezonda (2020-2025) Serie A, Bundesliga ve LaLiga’yı ilk dört sırada bitiren takımların genel lig puanları ile mini lig puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<,05$) ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (Grafik 1, 2 ve 4). Bu bulgu, söz konusu liglerde “büyük maç” performansının sıralamayı belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Özellikle Serie A ve Bundesliga’da mini lig performansı öne çıksa da, iki ligin iç dinamikleri farklılık arz etmektedir. Serie A’da zirvedeki takımların mini lig puanları yıllara göre yüksek değişkenlik gösterirken (Grafik 4), Bundesliga’daki puan farkları daha yapısal bir görünüme sahiptir. Örneğin, 2020-2021 sezonunda Bayern Münih ile Wolfsburg arasındaki puan farkı (Grafik 1) ve Tablo 2’de görülen Bayern Münih’in rakiplerine karşı kurduğu istatistiksel üstünlük, ligdeki rekabetin “dominant bir güç” etrafında şekillendiğini düşündürmektedir (Budzinski ve Kunz-Kaltenhäuser, 2020).

Ancak Serie A özelinde, 2023-2024 sezonunda ligi ikinci sırada bitiren Milan'ın "Mini Lig"den sadece 2 puan toplayabilmesi dikkat çekici bir istisnadır. Bu durum, Milan'ın söz konusu sezondaki büyük maçlarda (Juventus, Atalanta ve Inter) gördüğü kırmızı kartlarla ve maçı eksik tamamlamanın getirdiği dezavantajlarla açıklanabilir. Takımın genel lig performansındaki başarısına rağmen mini ligde yaşadığı bu dramatik puan kaybı, derbi ve zirve maçlarındaki disiplin faktörünün önemini vurgulamaktadır.

Öte yandan Premier Lig, incelenen diğer liglerden farklı bir profil çizmektedir. Beş sezonluk verilerde mini lig puanı ile genel lig puanı arasında anlamlı bir korelasyona rastlanmamıştır (Tablo 1). 2020-2022 yılları arasındaki mini lig puan dağılımının birbirine oldukça yakın olması, "elitler arası" rekabette yüksek bir denge olduğunu göstermektedir (Plumley ve ark., 2018). Bu denge, ligin ekonomik yapısının ve yayın gelirlerinin tabana yayılmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Deloitte, 2023). Premier Lig'de şampiyonluğun, "büyük maçları kazanmaktan" ziyade ligin geneline yayılan bir istikrar becerisine dayandığı söylenebilir. Buna karşın 2023-2024 sezonunda ligi 4. bitiren Aston Villa'nın şampiyon Manchester City'den daha fazla mini lig puanı toplaması (Grafik 3), takımın o sezona özgü performansı ile açıklanabilecek istisnai bir durumdur.

LaLiga'da ise 2020-2021 sezonu hariç diğer dört sezonda şampiyon olan takımın, aynı zamanda "Mini Lig"de de en çok puanı toplayan ekip olduğu görülmüştür (Grafik 2). Pearson korelasyon analizi de (Tablo 1) LaLiga şampiyonluğunda doğrudan rakiplerden alınan puanların belirleyici olduğunu desteklemektedir. Bu durum, Real Madrid ve Barcelona gibi kulüpler ile ligin geri kalanı arasındaki finansal uçurumun, rekabeti zirve takımlarının kendi aralarındaki maçlara indirgemeyle açıklanabilir (Barajas ve Rodríguez, 2010). 2020-2021 sezonunda Atletico Madrid'in şampiyonluğuna rağmen mini ligde Real Madrid'in gerisinde kalması ise, Covid-19 pandemisinin yarattığı olağanüstü koşullar (seyircisiz oyun, sıkışık fikstür) ve bunun iç saha avantajı üzerindeki olumsuz etkileriyle ilişkilendirilebilir (García-Aliaga ve ark., 2021; McCarrick ve ark., 2021).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, 2020-2025 sezonları arasında Avrupa'nın dört büyük futbol liginin (Premier Lig, LaLiga, Serie A ve Bundesliga) ilk dört sırada tamamlayan takımların "büyük maç" performanslarının, şampiyonluk ve lig sıralaması üzerindeki etkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Birinci ve en temel sonuç, futbolda sportif başarının tek bir reçetesi olmadığı; her ligin kendi rekabetçi yapısına göre farklılaşan bir "kazanma formülü" ürettiğidir. Çalışma verileri, Serie A, LaLiga ve Bundesliga'da "Mini Lig" performansı (zirvedeki rakiplere karşı alınan puanlar) ile sezon sonu genel sıralaması arasın-

da istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu liglerde şampiyonluk, büyük ölçüde zirvedeki takımların birbirleriyle oynadıkları maçlarda, yani “6 puanlık” olarak nitelendirilen kritik virajlarda belirlenmektedir. Özellikle LaLiga ve Serie A’da, doğrudan rakiplerini yenemeyen bir takımın, diğer maçlarda ne kadar başarılı olursa olsun şampiyonluk şansının istatistiksel olarak azaldığı görülmüştür.

İkinci önemli sonuç, Premier Lig’in diğer Avrupa liglerinden yapısal olarak ayrıştığıdır. İngiltere’de “Mini Lig” puanı ile genel sıralama arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olması, bu ligde rekabetçi dengenin daha tabana yayıldığını göstermektedir. Premier Lig’de şampiyonluk, zirvedeki rakipleri yenmekten ziyade; ligin geneline yayılan zorlu fikstürde hata yapmamaya ve yüksek bir “istikrar” performansına dayanmaktadır. Zirve takımlarının kendi aralarındaki maçlarda puanların birbirine çok yakın dağılması, elitler arasındaki güç dengesinin birbirine denk olduğunu kanıtlamaktadır.

Üçüncü sonuç, liglerdeki dominasyonun karakteriyle ilgilidir. Bundesliga verileri (özellikle Bayern Münih’in şut ve topla buluşma istatistiklerindeki ezici üstünlüğü), bu ligdeki rekabetin “elitler arası denge”den çok “hegemonik bir güç” etrafında şekillendiğini göstermiştir. Buna karşın Serie A, zirve takımları arasında taktiksel ve istatistiksel açıdan en homojen lig olarak öne çıkmış; ancak dönemsel puan kopuşlarının (Milan örneğinde olduğu gibi) disiplin ve maç eksiklikleri gibi dış faktörlerden etkilenebileceği anlaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, spor yöneticileri ve teknik ekipler için ligin karakteristiğine özgü stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. LaLiga, Serie A ve Bundesliga’da şampiyonluk düğümü büyük ölçüde zirve takımlarının kendi aralarındaki maçlarda çözüldüğü için, bu liglerdeki kulüplerin transfer politikalarını “büyük maç” baskısını kaldırabilecek ve skoru değiştirebilecek yıldız oyuncu profilleri üzerine kurgulamaları önerilmektedir. Buna karşın Premier Lig’de şampiyonluğun, zirve maçlarından ziyade ligin geneline yayılan yüksek bir istikrar performansına dayanması, bu ligdeki takımların “kadro derinliğine” ve rotasyon kalitesine öncelik vermesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca teknik ekiplerin oyun stratejilerini belirlerken; Kıta Avrupası liglerinde doğrudan rakiplere karşı alınacak puan kayıplarının telafisinin zor olduğunu, Premier Lig’de ise genel istikrar korunduğu sürece zirve maçlarındaki beraberliklerin tolere edilebilir olduğunu dikkate almaları kritik önem taşımaktadır. İlerleyen çalışmalarda, bu araştırmada ortaya konan “Mini Lig” performanslarının, kulüplerin finansal yapıları (kadro piyasa değerleri ve maaş bütçeleri) ile olan ilişkisinin daha geniş bir perspektifte incelenmesi, futbol ekonomisi ve rekabetçi denge literatürüne önemli katkılar sağlayacaktır.

Yazar Katkı Oranı

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): FCŞ (%20), FA (%20), RÇ (20), YK (%20), İİ (%20)

Veri Toplanması (Data Acquisition): FCŞ (%20), FA (%20), RÇ (20), YK (%20), İİ (%20)

Veri Analizi (Data Analysis): FCŞ (%20), FA (%20), RÇ (20), YK (%20), İİ (%20)

Makalenin Yazımı (Writing Up): FCŞ (%20), FA (%20), RÇ (20), YK (%20), İİ (%20)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): FCŞ (%20), FA (%20), RÇ (20), YK (%20), İİ (%20)

KAYNAKLAR

- Anderson, C., & Sally, D. (2013). *The numbers game: Why everything you know about soccer is wrong*. Penguin Books.
- Barajas, Á., & Rodríguez, P. (2010). Spanish football clubs' finances: Crisis and player salaries. *International Journal of Sport Finance*, 5(1), 52–66. 10.1177/155862351000500105
- Basini, F., Tsouli, V., Ntzoufras, I., & Friel, N. (2023). Assessing competitive balance in the English Premier League for over forty seasons using a stochastic block model. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 186(3), 530–550. <https://doi.org/10.1093/jrssa/qnad007>
- Budzinski, O., & Kunz-Kaltenhäuser, P. (2020). Promoting or restricting competition? – The 50plus1-rule in German football. *Ilmenau Economics Discussion Papers*, 26(141).
- Deloitte. (2023). *Annual review of football finance 2023: Adapt*. Deloitte Sports Business Group. <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/industries/financial-services/2023/deloitte-annual-review-of-football-finance.pdf>
- Deloitte. (2024). *Deloitte Football Money League 2024*. Deloitte Sports Business Group. <https://www.deloitte.com/uk/en/services/consulting-financial/analysis/deloitte-football-money-league-2024.html>
- Drut, B., & Duhautois, R. (2015). *Sciences sociales football club*. De Boeck Supérieur. ISBN: 978-2-8073-1314-9
- Franck, E. (2014). Financial fair play in European club football: what is it all about?. *International Journal of Sport Finance*, 9(3), 193–217. <https://doi.org/10.1177/155862351400900302>
- García-Aliaga, A., Marquina, M., Cordon-Carmona, A., Sillero-Quintana, M., de la Rubia, A., Vielcazat, S. J., ... et al. (2021). Comparative analysis of soccer performance intensity of the pre-post-lockdown COVID-19 in LaLiga™. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3685. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073685>
- Gerrard, B., & Kringstad, M. (2022). The multi-dimensionality of competitive balance: Evidence from European football. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 12(4), 382–402. <https://doi.org/10.1108/SBM-04-2021-0054>
- Hall, E. C., John, G., & Ahmetov, I. I. (2024). Testing in football: A narrative review. *Sports*, 12(11), 307. <https://doi.org/10.3390/sports12110307>
- Hall, S., Szymanski, S., & Zimbalist, A. (2002). Testing causality between team performance and payroll: The cases of Major League Baseball and English soccer. *Journal of Sports Economics*, 3(2), 149–168. <https://doi.org/10.1177/152700250200300203>
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuper, S., & Szymanski, S. (2018). *Soccernomics: Why England loses, why Germany and Brazil win, and why the U.S., Japan, Australia, Turkey and even Iraq are destined to become the kings of the world's most popular sport*. Bold Type Books.

- Lago-Peñas, C., & Lago-Ballesteros, J. (2011). Game location and team quality effects on performance profiles in professional soccer. *Journal of Sports Science & Medicine*, 10(3), 465. PMID: 24150619
- McCarrick, D., Bilalić, M., Neave, N., & Wolfson, S. (2021). Home advantage during the COVID-19 pandemic: Analyses of European football leagues. *Psychology of Sport and Exercise*, 56, 102013. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.102013>
- Plumley, D., Ramchandani, G. M., & Wilson, R. (2019). The unintended consequence of Financial Fair Play: An examination of competitive balance across five European football leagues. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 9(2), 118-133. <https://doi.org/10.1108/SBM-03-2018-0025>
- Plumley, D., Ramchandani, G., & Wilson, R. (2018). Mind the gap: An analysis of competitive balance in the English Football League system. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 18(5), 357-375. <https://doi.org/10.1504/IJSM.2018.094344>
- Ramchandani, G., Plumley, D., Boyes, S., & Wilson, R. (2018). A longitudinal and comparative analysis of competitive balance in five European football leagues. *Team Performance Management: An International Journal*, 24(5-6), 265-282. <https://doi.org/10.1108/TPM-09-2017-0055>
- Rohde, M., & Breuer, C. (2017). The market for football club investors: a review of theory and empirical evidence from professional European football. *European Sport Management Quarterly*, 17(3), 265-289. <https://doi.org/10.1080/16184742.2017.1279203>
- Szymanski, S. (2017). Entry into exit: insolvency in English professional football. *Scottish Journal of Political Economy*, 64(4), 419-444. <https://doi.org/10.1111/sjpe.12134>
- UEFA. (2023). *The European club finance and investment landscape*. Union of European Football Associations. <https://ecfil.uefa.com/2023>
- Wilson, J. (2010). *Inverting the pyramid: The history of football tactics*. Orion.